

CERN workshop on Innovations in Scholarly Communication

&

DSpace User Group Meeting (Pre-Conference Workshop)

(Ženeva, Švýcarsko, 21. – 24. června 2011)

zpráva ze zahraniční cesty

Mgr. Lucie Vyčítalová (Univerzita Pardubice)

Letošní sedmý ročník CERN workshop on Innovations in Scholarly Communication (OAI7) se již tradičně konal na půdě Ženevské univerzity a za předešlé roky si vybudoval významnou pozici mezi podobnými akcemi zaměřenými na problematiku vědecké komunikace a open access. Důležitost této akce dokládá i počet účastníků (bezmála 300), zastoupených z celého světa.

Jednou z přidružených akcí byl i jednodenní **DSpace User Group Meeting** uspořádaný firmou @mire. První blok byl věnovaný statistikám a viditelnosti repozitářů. Isidro F. Aguillo ze Cybermetrics Lab CSIC představil metodiku tvorby světového žebříčku repozitářů, Webometrics Repository Ranking¹, který je publikován vždy dvakrát ročně. Zajímavým momentem jeho prezentace byla problematika trvalých identifikátorů, kdy podle názoru dr. Aguillo by materiály dané instituce měly být vždy vystaveny pod URL instituce, ne pod URI, v případě systému DSpace pod handle. Robert Tansley ze společnosti Google, podal praktické informace, jak pracuje vyhledávač s repozitáři a zároveň zdůraznil, že pro efektivní vyhledávání, je důležitá „uniformita“ repozitářů, ne jejich vzájemné odlišnosti. Ve druhém bloku představili Ben Bosman a Lieven Droogmans (oba @mire) změny, které přinese nová verze DSpace 1.8. Jedná se o možnost konfigurace workflow, export záznamů, kolekcí a komunit jako jednotlivých API, další implementace SWORD (SWORD Client) a vytvoření REST API. V Repository Manager Session byly představeny tři instalace DSpace: WindMusic.org², INIST-CNRS³ a AgriOcean DSpace⁴.

Konference OAI7

Před samotným oficiálním zahájením konference OAI7 proběhlo tentýž den šest workshopů zaměřených jak na technické otázky, tak i propagaci open access. Vzhledem k plánovanému nasazení systému Open Journal System⁵ na Univerzitě Pardubice, jsem se zúčastnila workshopu s názvem „Creating and Managing OA Journals with OJS“⁶, kde se se svými zkušenostmi z provozu open access časopisů podělili David Solomone (Michigan State University), Inge Werner (Utrecht University) a Jan Erik Frantsvåg (Tromsø University). Na workshopu byla probírána témata od vzniku OA časopisu, jeho modelu financování, technického zabezpečení i tipy jak pomocí nástrojů zvýšit jeho

---

¹ <http://repositories.webometrics.info/index.html>

² <http://www.windmusic.org>

³ <http://www.inist.fr/>

⁴ <http://aims.fao.org/community/group/agrioccean-dspace>

⁵ <http://pkp.sfu.ca/?q=ojs>

⁶ <http://www.openaccesspublishing.org/oai7/>

kvalitu a prestiž (CrossRef, DOI, High Wire Press tags,...). Diskutovaným tématem byla především otázka citací a citovanosti. I. Werner provedla účastníky workshopu celým workflow, které nabízí open source software „Open Journal System“.

Po poledni byla předsedou organizačního výboru Paulem Ayriselem a ředitelkou SPARC Europe Astrid van Wesenbeeck oficiálně zahájena konference, oba dva následující bloky byly věnovány technickým otázkám, a to strojové čitelnosti vědecké komunikace a agregaci výsledků. Velký zájem vzbudila futuristická přednáška Barendra Monse (Netherlands Bioinformatics Centre) o nanopublikacích. Podle Monse není, vzhledem k množství citací a odkazů na již známé, tradiční vědecká publikace vhodným prostředkem k šíření nových znalostí a výsledků. Za nanopublikace jsou považována jednotlivá tvrzení (poznatky), pokud by dnes tradiční vědecký článek (výstup) byl reprezentován jako soubor nanopublikací, bylo by snazší vytvořit automatizovaný nástroj, který by vědcům poskytl nové možnosti ve vědecké komunikaci a dokázal jednotlivé poznatky (nanopublikace) vzájemně propojit.

Celé čtvrteční dopoledne bylo vyhrazeno prosazování a propagaci open access. Před začátkem plánovaných přednášek vystoupila Alma Swan (Key Perspectives), aby informovala o spuštění „Open Access Map“⁷, kde jsou zachyceny celosvětové aktivity okolo open access (repozitáře, časopisy, politiky,...). Data jsou poskytována z ROAR⁸ nebo je k dispozici jednoduchý vkládací formulář. Monica Hammes (University of Pretoria) ve své přednášce „The Open Access Conversation is more than just advocating for a mandate“ upozornila na fakt, že pouze na 124 univerzitách po celém světě existuje open access politika. Dobrá open access politika instituce stojí na těchto bodech:

- okamžité vložení do repozitáře
- zainteresování všech zúčastněných (vědci, vedení univerzity, vedoucí výzkumných týmů, učitelé, studenti, knihovníci, IT, poskytovatelé grantů)
- zohlednění autorských práv
- publikování v OA časopisech (pokud to situace umožňuje)

S příkladem s praxe se podělil William J. Nixon (University of Glasgow). Jako jeden z důležitých bodů při prosazování open access ve své instituci, považuje Nixon pevnou integraci repozitáře do struktury univerzity. Repozitář Enlighten⁹ je proto propojen s dalšími univerzitní systémy (studijní agenda, VaV, granty, lidské zdroje,...) a snaží se nabízet další „nadstavbové“ služby (analýzy, hodnocení, reduplikace, zvýšení viditelnosti,...).

Heather Joseph (SPARC) hovořila o roli SPARC¹⁰ v prosazování open access, který by měl být ve vědecké komunikaci chápán jako norma, proto je třeba změnit stávající pravidla a zvyky.

Poster Session

Hojně zastoupena byla zastoupena sekce posterů, mezi nimi bylo prezentováno i plánované řešení open access na Univerzitě Pardubice. Během vyhrazeného času i mimo něj, probíhaly zajímavé diskuze s autory jednotlivých posterů. Na základě hlasování účastníků konference byl vítězným

---

⁷ <http://www.openaccessmap.org>

⁸ Registry of Open Access Repositories, <http://roar.eprints.org>

⁹ <http://eprints.gla.ac.uk>

¹⁰ The Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition, <http://www.arl.org/sparc>

posterem vyhlášen reprezentant z University of Lausanne, s názvem „Exploiting and completing institutional repositories for bibliometrics“. Postery jsou zveřejněny na webu konference.¹¹

Druhý navštívený workshop „Open Access Publishing“ byl poznamenán nepřítomností jeho organizátora. Mezi účastníky (z většiny vydavatelé) tedy proběhla spontánní výměna zkušeností s vydáváním OA časopisů a zároveň se diskutovalo nad novými příležitostmi i stávajícími problémy. Pro knihovny se otevírá možnost vyhradit ze svého rozpočtu na předplatné časopisů částku na publikování v open access, na některých univerzitách jsou nastaveny finanční limity pro publikování v OA, pokud by publikování článku přesáhlo tuto částku, musí autor hledat jiný zdroj financování. Dalším diskutovaným tématem byla citovanost, účastníci se shodli na potřebě nových metrik k hodnocení kvality odborných časopisů, jednou z nabízených možností je sdílení referencí mezi vydavateli, vhodným nástrojem by mohl být například nástroj CrossRef. Rizikem tohoto řešení může být neochota vydavatelů sdílet svá data. Frank Scholze z univerzity v Karlsruhe uvedl, že vydávání univerzitních publikací (časopisy, sborníky, závěrečné práce,...) v režimu open access výrazně přispělo ke zviditelnění jeho instituce. Příkladem zapojení univerzitní knihovny do publikačního procesu je příklad Utrecht University, jejichž knihovna provozuje Open Journal System a poskytuje podporu jednotlivým redakcím při zakládání a provozu časopisu.

Poslední den konference byl věnován Open Science a Linked Data. Zajímavým byl příspěvek Victora Henninga (Mendeley), který stojí za projektem Mendeley.¹² Jedná se o sociální síť (webové rozhraní, desktop) pro sdílení vědeckých poznatků a materiálů mezi vědci.

Program konference byl vhodně navržen, tak aby zainteresoval účastníky všech profesí (vědci, IT specialisté, vydavatelé, knihovníci,...), které se na prosazování nových trendů v oblasti open access podílí. Jednotlivé prezentace jsou vystaveny na webových stránkách konference.¹³

Pardubice, srpen 2011

---

¹¹ <http://indico.cern.ch/sessionDisplay.py?sessionId=10&tab=contribs&confId=103325>

¹² <http://www.mendeley.com>

¹³ <http://indico.cern.ch/conferenceTimeTable.py?confId=103325#20110622>